

**Projecte APRENTATGE-SERVEI (APS)
Escola Sant Jaume de la FEP: “Creixem plegats”**

Context del projecte: descripció del centre educatiu i el seu entorn

L'Escola Sant Jaume de la FEP és un centre educatiu situat al barri de la Torrassa a l'Hospitalet de Llobregat (Barcelona).

La titularitat correspon a la Fundació d'Escoles Parroquials (FEP) de l'Arxidiòcesi de Barcelona i la seva oferta educativa va des del parvulari fins al batxillerat. Tots els nivells educatius estan concertats a excepció del batxillerat. El barri on es troba l'escola és una zona de la ciutat densament poblada i habitada per famílies humils de classe treballadora. Durant el segle XX, la seva població va augmentar molt a causa de l'arribada de persones procedents de diverses regions d'Espanya i des de 1990 fins a l'actualitat ha registrat índexs molt elevats d'immigració estrangera.

Les necessitats econòmiques, socials i educatives de la població van impulsar la Parròquia Mare de Déu dels Desemparats a crear una escola l'any 1936, caracteritzada des de llavors per una vocació de servei al barri i a la ciutat que es manté fins als nostres dies.

Resum del projecte

El projecte d'aprenentatge i servei “**Creixem plegats**” pretén oferir espais i moments per viure i experimentar els valors, actituds i normes adquirits pels alumnes al llarg de la seva escolarització.

A tal efecte, el desenvolupament curricular de la matèria de Religió de 1r de Batxillerat incorpora la realització d'un servei quinzenal en 3 institucions del barri: la residència d'avis la Torrassa, el Servei de Rehabilitació Comunitària de Santa Eulàlia (SRC) i el nostre propi centre educatiu (en les seves etapes d'Educació Infantil i Primària).

Agents participants

La Residència d'avis La Torrassa és una residència assistida amb 71 places de residents que funciona també com a centre de dia i que atén persones grans amb diferents graus de dependència.

El Servei de Rehabilitació Comunitària (SRC) de Santa Eulàlia és un dispositiu assistencial especialitzat en rehabilitació psicosocial i inclusió comunitària de persones amb trastorns mentals greus o severos i forma part dels serveis que ofereix el Complex Assistencial en Salut Mental Benito Menni.

L'Escola Sant Jaume és un centre educatiu ubicat al barri de la Torrassa que escolaritza més de 120 alumnes amb resolucions de necessitats educatives especials emeses pel Departament d'Educació de la Generalitat.

El grau d'implicació en el projecte de les persones responsables de cadascuna de les entitats és molt elevat.

Justificació o antecedents del projecte

L'Escola Sant Jaume, juntament amb la Parròquia Mare de Déu dels Desemparats, ha tingut des dels seus orígens una marcada vocació de servei al barri de la Torrassa i a la ciutat de l'Hospitalet.

De la tasca educativa i pastoral desenvolupada per ambdues institucions al llarg de la seva història han sorgit nombroses entitats que han contribuït decisivament a la igualtat d'oportunitats, al progrés cultural i a la cohesió social del barri. Com a exemples rellevants podem referir-nos al centre parroquial, al club de bàsquet Santiago Apòstol, al centre d'educació en el lleure Itaca-Els Vents, als agrupaments escoltes Canigó i Arrels, a la Fundació Akwaba (ONG) i fins i tot a la mateixa residència d'ancians. Molts mestres i educadors de l'escola s'han format i han participat com a voluntaris en aquestes entitats, algunes de les quals segueixen funcionant avui dia liderades sovint per exalumnes.

El projecte "**Creixem plegats**" pretén donar continuïtat a aquesta voluntat de servei de l'escola i, alhora, contribuir a la formació integral dels joves perquè puguin esdevenir agents transformadors dels entorns propers que presenten necessitats.

Objectiu general del projecte

L'objectiu general del projecte és aconseguir que resultin significatius els aprenentatges adquirits pels alumnes en el marc de l'assignatura de Religió i, d'aquesta manera, contribueixin a la seva formació integral com a persones. Per aquest motiu, el desenvolupament curricular d'aquesta matèria a 1r de Batxillerat combina el servei a la comunitat amb l'aprenentatge de continguts, competències, habilitats i valors.

No obstant això, és evident que el projecte transcendeix l'assignatura en la qual s'emmarca i pretén -en coherència amb la proposta educativa del nostre centre- formar joves sensibles respecte a les necessitats del seu entorn més proper i amb capacitat i iniciativa per transformar-lo a partir de la gratuïtat i el compromís.

Objectius específics

- Transferir a la realitat en forma d'acció els aprenentatges adquirits a l'escola, especialment en l'àmbit de l'educació emocional i l'educació en valors.
- Potenciar les habilitats socials i comunicatives de tots els participants.
- Potenciar actituds i valors com la responsabilitat, el compromís, la solidaritat, l'empatia i el respecte.
- Facilitar el procés d'escolarització a aquells alumnes que presenten necessitats educatives específiques.
- Estimular l'apropament i la interacció entre persones de diferents edats per eliminar estereotips previs i millorar el coneixement mutu.
- Oferir espais i moments d'interrelació personal que redueixin la tendència a l'aïllament i a la pèrdua de vincles socials que afecten a alguns dels col·lectius participants en el projecte.
- Eliminar l'estigma associat als trastorns mentals i contribuir a la reinserció comunitària de les persones que els pateixen.
- Intensificar la col·laboració entre l'escola i el teixit associatiu i comunitari del barri.

Metodologia i estructura

El projecte es porta a terme com a part essencial de l'assignatura de Religió, que al nostre centre cursen tots els alumnes de 1r de Batxillerat a raó de dues hores setmanals. Aquesta matèria s'imparteix la tarda dels dimarts en franges de dues hores perquè això facilita la realització del servei en les diferents entitats col·laboradores.

A la primera classe del curs s'exposa als alumnes que el plantejament de l'assignatura serà el següent: una setmana la classe de Religió es realitzarà a l'aula ordinària i tindrà un format més "acadèmic" i, en canvi, la setmana següent la classe consistirà en dur a terme un servei en una entitat o institució del barri prèviament seleccionada pel professor.

Al llarg del primer mes de curs, els alumnes reben la visita de professionals i fins i tot de persones ateses als centres col·laboradors i es desplacen a les seves dependències per familiaritzar-se amb el seu entorn.

Posteriorment, els joves s'agrupen en 3 equips i comencen a col·laborar amb les institucions abans esmentades. En acabar el trimestre, cada grup fa una valoració del servei prestat en la seva entitat i el trimestre següent canvia d'institució. Així s'aconsegueix que al llarg del curs els 3 grups hagin col·laborat amb les 3 entitats i que cada jove hagi entrat en contacte amb 3 col·lectius d'edats diferents: nens (Escola), adults (SRC) i ancians (Residència).

En cadascuna de les entitats col·laboradores hi ha una persona que actua d'enllaç amb el professor de Religió de l'escola. En el cas de la Residència es tracta de l'educadora social, en el Servei de Rehabilitació Comunitària la monitora de les activitats i a l'escola els coordinadors de les etapes educatives en què els joves presten el servei. El fet que les 3 institucions siguin del barri i es trobin molt pròximes al centre educatiu permet que el professor comparteixi cada sessió una estona de l'activitat en cadascuna d'elles i mantingui un contacte directe i fluid amb les persones responsables de les mateixes.

Activitats realitzades

Al començament de curs, els responsables de les tres entitats col·laboradores es dirigeixen a l'escola per presentar les seves institucions i donar-les a conèixer a l'alumnat. Ells mateixos acompanyen els joves en una visita guiada als seus locals perquè es familiaritzin amb l'entorn en què realitzaran el servei i tinguin una primera presa de contacte amb els professionals que hi treballen i les persones que hi són ateses.

Residència d'Avis

- Tertúlia periodística: joves i ancians dialoguen sobre temes diversos de l'actualitat a partir de les notícies més rellevants que apareixen en els mitjans de comunicació.
- Històries de vida: intercanvi d'experiències entre les dues generacions sobre alguns aspectes de la vida quotidiana (institucions educatives, treball i oci, estructures familiars) en les diferents èpoques.
- Recuperació de la memòria històrica del passat recent. En algunes ocasions, els alumnes han pogut conèixer de primera mà esdeveniments històrics que estan estudiant com la Guerra Civil, els camps de concentració, el franquisme, etc.
- Jocs de taula (dòmino, parxís, bingo, cartes) i tallers de memòria per millorar l'atenció, l'observació i les capacitats cognitives de les persones grans.
- Tallers de manualitats realitzats amb motiu de festes del calendari i tradicions populars (Nadal, Carnestoltes, Sant Jordi...)
- Jocs (bitlles, diana, petanca)
- Activitats musicals de tota mena: cants, ball i *karaoke*.
- Taller d'alfabetització.

Servei de Rehabilitació Comunitària

- Taller sobre habilitats socials i comunicatives aplicades a les noves tecnologies (mòbils, xarxes socials d'Internet).
- Sessions amb testimonis personals sobre com superar l'estigma associat a les malalties mentals.
- Tallers de cuina: crepes, pastissos...
- Activitats exteriors: sortides al parc i a la bolera.
- Jocs comunitaris i col·lectius.
- Jocs de taula i tallers de memòria.
- Manualitats i activitats musicals diverses.
- Visita a l'escola dels usuaris del servei.
- Realització conjunta d'un taller de manualitats durant la Jornada de Portes Obertes de l'escola.

Escola Sant Jaume

- Iniciació i reforç de la lectura.
- Suport al docent a l'aula d'informàtica.
- Atenció individualitzada als alumnes que presenten més dificultats.
- Acompanyament dels alumnes més petits en els actes generals de tota l'escola.
- Tallers de manualitats i jocs.

Per acabar, les diverses institucions es conviden, assisteixen i participen en els moments celebratius i festius més importants de cadascuna al llarg del curs.

En aquest sentit val la pena destacar com a novetat d'aquest any que el dissabte 23 de febrer, jornada de portes obertes de l'escola, usuaris del Servei de Rehabilitació Comunitària i alumnes de batxillerat participants en el projecte van organitzar un taller de manualitats. L'activitat anava dirigida als alumnes més petits de l'escola que, en moltes ocasions, van assistir acompanyats dels seus pares. A banda de donar a conèixer el projecte a través d'un vídeo que s'emetia a l'aula, l'activitat va permetre la col·laboració entre usuaris, voluntaris, altres alumnes del centre i les seves respectives famílies.

D'altra banda, dues alumnes de l'Escola que actualment estan cursant 2n de batxillerat han assistit com a ponents a les Primeres Jornades de Debat sobre Salut Mental Comunitària que es van celebrar a l'Hospitalet els dies 8 i 9 de novembre. En aquest fòrum i juntament amb usuaris del servei i la monitora responsable van tenir l'ocasió d'exposar la seva experiència a professionals de l'àmbit de la salut mental vinguts de tota Catalunya.

Pel que fa a la col·laboració amb la Residència d'Avis també és tradicional que alumnes que participen en el projecte preparin el menjador i serveixin el dinar del segon dissabte de maig, data en què se celebra la festivitat patronal de la parròquia Mare de Déu dels Desemparats, i que té lloc l'ofrena floral de la gent gran de l'arxiprestat.

Temporització curs

Durant els mesos de juny i juliol s'entra en contacte amb la psicòloga del SRC, amb la sotsdirectora de la Residència i amb el cap d'estudis de Primària per establir el calendari per al següent curs.

A principis de setembre es dissenya el pla de treball amb les entitats col·laboradores. La segona quinzena té lloc la presentació del projecte als alumnes i es produeixen la visita de l'educadora social de la Residència a l'escola i la dels alumnes a la Residència per conèixer l'espai i les necessitats de les persones ateses.

Durant el mes d'octubre visiten l'escola professionals del SRC i persones que hi han estat ateses en algun moment de les seves vides per explicar la seva experiència. Aquella mateixa sessió, els joves coneixen les instal·lacions del Servei de Rehabilitació Comunitària guiats pels propis usuaris.

En el marc de la reunió de pares d'inici de curs es dona a conèixer el projecte a les famílies dels alumnes.

Aquest mes d'octubre comencen les activitats amb una periodicitat quinzenal.

Al final de cada trimestre (habitualment desembre, març i juny) els joves canvien d'entitat on realitzen el servei i fan una avaluació per escrit de la seva experiència en cada institució.

A principis de juliol té lloc la valoració final amb les diverses entitats col·laboradores i comença la planificació del curs següent.

criteris i eines d'avaluació

Existeixen diferents nivells d'avaluació del projecte.

En el terreny acadèmic, les actituds mostrades pels alumnes durant el desenvolupament de les sessions, el grau de compliment de les normes i les responsabilitats, així com el progrés en l'adquisició de valors determinen de manera important la qualificació que obtenen en la matèria de Religió.

D'altra banda, i al marge de l'àmbit estrictament curricular, al final de cada trimestre els joves fan una valoració quantitativa i qualitativa de les experiències viscudes durant el servei i avaluen, segons el seu propi criteri, diversos aspectes d'aquest. Entre altres qüestions se'ls formulen preguntes sobre els sentiments personals experimentats, l'interès de les activitats plantejades, el grau d'implicació dels participants, el rol exercit pels responsables, els coneixements i/o aprenentatges adquirits, etc. De la mateixa manera, se'ls convida a proposar canvis i a realitzar suggeriments que puguin millorar el funcionament del projecte.

Aquesta revisió trimestral no es realitza únicament amb els joves sinó que la Residència i el Servei de Rehabilitació Comunitària també la duen a terme amb els seus respectius usuaris.

La informació aportada per aquests qüestionaris, unida al seguiment i la valoració del dia a dia realitzada pels responsables de les activitats juntament amb el professor de religió, serveix de referència per a la revisió final del projecte, que té lloc un cop acabat el curs i permet incorporar les modificacions que s'estimen convenientes a la planificació de l'any següent.

Conclusions i valoració dels resultats obtinguts

La valoració del projecte per part de tots els agents implicats és molt positiva. Com a professor de Religió, constato que la consideració d'aquesta assignatura per part dels alumnes ha millorat notablement, així com la seva actitud i predisposició cap a la mateixa. Els nivells d'assistència, motivació i participació en les sessions són molt alts i el grau de satisfacció amb les activitats proposades també.

És significatiu que entre els estudiants de 4t d'ESO es percebi certa expectativa cap a la Religió de l'any següent i que els alumnes de 2n de Batxillerat aprofitin les poques oportunitats que els brinda el curs per participar en accions puntuals organitzades per les entitats col·laboradores.

Les experiències viscudes durant el projecte han animat alguns joves a ampliar la seva formació no reglada en el camp del voluntariat i l'acció social i han consolidat algunes vocacions incipients en els àmbits de l'educació, la sanitat i el treball comunitari.

Els joves també han abandonat certs prejudicis sobre els malalts mentals i els centres on se'ls atén, així com sobre la gent gran i les residències d'ancians. En alguns casos ha crescut la necessitat de passar més temps i compartir activitats amb els seus propis familiars de la tercera edat.

Val la pena destacar de les seves respostes als qüestionaris de valoració que el projecte els ha permès desenvolupar actituds i habilitats emocionals com l'autoconeixement, l'empatia, la paciència, el respecte i la solidaritat. En un nombre molt elevat de casos els alumnes expressen la seva satisfacció personal pel fet d'haver-se sentit útils i d'haver proporcionat alegria, diversió o companyia als altres.

Pel que fa a la nostra escola, l'inici d'una col·laboració més intensa entre diferents etapes educatives ha afavorit el coneixement mutu de les peculiaritats de cadascuna d'elles, tant a nivell d'alumnes com de professorat, i ha augmentat el sentiment de cohesió al voltant d'un projecte educatiu comú.

Per finalitzar, una mostra de la satisfacció de les entitats col·laboradores amb l'experiència és el fet que hagin convidat els alumnes -i, per extensió, l'escola- a participar en activitats significatives dels seus projectes no previstes inicialment, i que hagin fet difusió de la iniciativa en trobades de centres similars perquè s'animin a impulsar-la.

Continuïtat del projecte

A dia d'avui, les diverses entitats col·laboradores han mostrat el seu interès a continuar participant en el projecte.

De la mateixa manera, l'Escola Sant Jaume també valora molt positivament la contribució del mateix a la formació integral dels seus alumnes, amb la qual cosa la continuïtat està garantida.

Paral·lelament, aquest any hem iniciat un altre projecte d'aprenentatge i servei en col·laboració amb el Banc de Sang i de Teixits en què han participat els alumnes de 3r d'ESO i de cara al curs vinent tenim previst d'endegar-ne un altre amb el Banc d'Aliments i els grups de 4t d'ESO.

Full model valoració seguiment alumnes

 Escola Sant Jaume de la FEP <small>Fundació Escoles Parroquials</small>	Valoració activitats servei. Religió 1r Batxillerat. Curs 2012-2013
---	--

Nom i cognoms:

S'ha **marcar** la cel·la que indiqui millor el vostre grau de satisfacció (de l'1 al 5) i afegir els comentaris que creieu oportuns.

Grau de satisfacció general amb les activitats realitzades

Molt baix				Molt alt
1	2	3	4	5
Comentaris i suggeriments:				

Grau de satisfacció amb la participació i/o col·laboració dels destinataris

Molt baix				Molt alt
1	2	3	4	5
Comentaris i suggeriments:				

Grau de satisfacció amb la tasca de la persona responsable de les activitats

Molt baix				Molt alt
1	2	3	4	5
Comentaris i suggeriments:				

Grau de satisfacció amb l'espai i les condicions materials en què s'han dut a terme les activitats

Molt baix					Molt alt
1	2	3	4	5	
Comentaris i suggeriments:					

CONCLUSIONS FINALS

Comenta breument alguna cosa que t'hagi aportat aquest servei a nivell personal.

Quin sentit creus que té desenvolupar aquest servei en el marc de l'àrea de Religió?

Exemple valoració sessió entitat col·laboradora (SRC)

Nombre Sessió 1

Data: 02/10/2012

Assistència voluntaris: 33

Assistència usuaris: 18

Descripció de la sessió: Presentació del programa en dues parts.

1a part: presentació a l'escola Sant Jaume per part del grup antiestigma de l'Hospitalet i usuaris del SRC. L'objectiu és oferir una visió global de la malaltia mental conjuntament amb l'explicació del que es farà en el servei i l'experiència de voluntariat del curs passat.

2a part: trasllat al SRC, presentació de l'espai físic per part de dos usuaris, presentació dels usuaris presents en aquell moment i explicació de la dinàmica que portarem a les sessions.

La valoració per part dels usuaris del servei ha estat molt positiva, s'han sentit (segons les seves paraules) realitzats i malgrat els "nervis" que van passar i la tensió que els va suposar parlar en públic ho tornarien a fer. Un dels usuaris per exemple a més verbalitzava l'important que havia estat per a ell el fet d'entrar a l'institut, que l'esperessin a la porta, que l'escoltessin atentament uns alumnes, etc. No negarem que ha estat per a ells una experiència que ha suposat un determinat grau d'estrès, ja que han realitzat una cosa extraordinària per a ells, però que han pogut canalitzar, expressar i valorar positivament. Per tant el grau de "risc" que una acció d'aquest tipus suposava s'ha mantingut en un nivell adequat a les seves possibilitats.

En finalitzar aquesta valoració amb ells i per reforçar l'esforç realitzat, se'ls "va obsequiar" amb una foto i agraïment per la seva participació.

Per part dels professionals, conjuntament HD i SRC pensem que la valoració és positiva. El fet que acudeixin el grup antiestigma i els usuaris del Servei de Rehabilitació dona més sentit a la primera sessió del programa, ja que es pot treballar l'estigma i lligar-ho amb la seva posterior experiència de voluntariat, explicant alguns trets bàsics i al mateix temps motivadors de la mateixa. També es valora com a molt important el treball que, de forma indirecta, es realitza respecte a la prevenció de les drogodependències, ja que alguns dels testimonis del grup antiestigma es refereixen al consum de tòxics lligat a l'inici de la seva malaltia.

De cara a properes edicions i en la mesura del possible, se seguirà utilitzant aquest format en la presentació del programa de voluntariat de l'escola.